

Mjesečno istraživanje o indeksu potrošačkih cijena u BiH
Referentni metapodaci u Euro SDMX Metadata Structure (ESMS)
Agencija za statistiku BiH

1. Kontakt	
1.1. Nadležna institucija	AGENCIJA ZA STATISTIKU BOSNE I HERCEGOVINE
1.2. Nadležna organizaciona jedinica	Sektor za ekonomske statistike - Odjel za statistiku cijena
1.3. Kontakt osoba	a) Rubina Ligata b) Gorčin Stojanović
1.4. Funkcija kontakt osobe	a) Šef odsjeka za statistiku cijena b) Stručni saradnik
1.5. Kontakt poštanska adresa	Zelenih beretki 26, 71 000 - Sarajevo
1.6. Kontakt e-mail adresa	rubina.ligata@bhas.ba , gorcin.stojanovic@bhas.ba
1.7. Broj telefona	+387 (33) 911 911
1.8. Broj faksa	+387 (33) 220 622
2. Podaci o ažuriranju metapodataka	
2.1. Datum poslednje potvrde validnosti metapodataka	31.10.2017.
2.2. Datum poslednje objave metapodataka	31.10.2017.
2.3. Datum poslednjeg ažuriranja metapodataka	31.10.2017.
3. Prezentacija statistike	
3.1. Opis podataka	Indeks potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini predstavlja mjeru promjena cijena proizvoda i usluga koje domaćinstva kupuju radi zadovoljenja svojih osobnih potreba na ekonomskom teritoriju Bosne i Hercegovine. Mjeri se kao čisti indeks cijena Laspeyres-ovog tipa koji reflektuje samo promjenu tekućih cijena u odnosu na bazni referentni period. Inflacija za domaćinstva predstavlja stopu promjene u cijenama proizvoda i usluga kupljenih sa namjerom njihove konzumacije na teritoriju BiH. Obuhvat ovog indeksa čine proizvodi i usluge uključene u finalnu monetarnu potrošnju domaćinstava (HFMCE).
3.2. Klasifikacije koje se koriste u istraživanju	<ul style="list-style-type: none"> • CPI se klasificira prema 4-znamenkastim kategorijama i podkategorijama COICOP/HICP (Klasifikacije lične potrošnje prema namjeni). • Osnovne kategorije COICOP/HICP klasifikacije su: <ol style="list-style-type: none"> 00. Ukupan indeks 01. Hrana i bezalkoholni napici 02. Alkoholna pića i duhan 03. Odjeća i obuća 04. Stanovanje, voda, električna energija, plin i drugi energenti 05. Namještaj, kućanski aparati i redovno održavanje kuće 06. Zdravstvo 07. Prijevoz 08. Komunikacije 09. Rekreacija i kultura 10. Obrazovanje 11. Restorani i hoteli 12. Različita dobra i usluge
3.3. Sektor obuhvaćen istraživanjem	CPI obuhvata sektor domaćinstava, preciznije sve proizvode i usluge koje domaćinstva nabavljaju i troše sa ciljem zadovoljenja svojih potreba.
3.4. Statistički koncepti i definicije	Indeks potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini predstavlja mjeru promjena cijena proizvoda i usluga koje domaćinstva kupuju radi zadovoljenja svojih osobnih potreba na ekonomskom teritoriju Bosne i Hercegovine.
3.5. Statistička jedinica	Maloprodajni objekti tržnice (marketi, benzinske stanice, kiosci, apoteke i druge specijalizovane prodavnice), preduzetnici, javna preduzeca i ustanove, itd.

3.6. Statistička populacija	Obuhvat CPI čine proizvodi i usluge uključene u HFMCE (Household final monetary consumption expenditure-Troškovi finalne monetarne potrošnje domaćinstava). CPI se klasificira prema 4-znamenastim kategorijama i podkategorijama COICOP/HICP (Klasifikacije lične potrošnje prema namjeni). HFMCE se definira kao dio potrošnje koji se javlja:kod domaćinstva bez obzira na njihov nacionalni ili rezidentni status, u novčanim transakcijama, na ekonomskoj teritoriji zemlje, za robe i usluge upotrijebljene za direktno zadovoljenje potreba članova domaćinstva te u jednom ili oba promatrana perioda. Cijene koje se prikupljaju su cijene koje plaćaju domaćinstva s ciljem nabavke pojedinačnih roba i usluga u novčanim transakcijama. Prikupljaju se one cijene koje su stvarno plaćene u momentu odvijanja procesa kupovine, uključujući sve poreze i nediskriminatorna sniženja, a isključujući eventualne subvencije. U svrhu ponderiranja indeksa se koriste podaci dobijeni Anketom o potrošnji domaćinstava.
3.7. Referentno geografsko područje	Indeks potrošačkih cijena u BiH obuhvata teritorij cijele BiH, a objavljuje se pojedinačno za svaki od entiteta te BiH u cjelini.
3.8 Vremenska pokrivenost	2005-ongoing.
3.9. Bazni period	2010.
4. Jedinica mjere	Jedinice mjere koje se koriste su: Indeks (indeksni brojevi), procentualna promjena u odnosu na isti mjesec prethodne godine (stopa) i procenutalna promjena u odnosu na
5. Referentni period	Mjesec (indeksi i stope).
6. Institucionalni mandat (ovlaštenje)	
6.1. Pravni akti i drugi sporazumi	<ul style="list-style-type: none"> • Zakon o statistici BiH, • Višegodišnji statistički programi i godišnji planovi rada BiH, • Metodologija Indeksa potrošačkih cijena u BiH, • Međunarodne preporuke i priručnici (Eurostat, MMF, UN).
6.2. Razmjena (posredovanje) podataka	Agencija za statistiku BiH kao proizvođač zvanične statistike je institucija nadležna za izradu indeksa potrosackih cijena.
7. Povjerljivost	
7.1. Povjerljivost - politika	Povjerljivost statističkih podataka je uređena zakonom a osoblje koje provodi statističko istraživanje ima po istom pravnom osnovu obavezu zaštite povjerljivosti. Zakon o statistici BiH (Sl. glasnik BIH 26/04 i 42/04 - Poglavlje XI - član 23.-29.) utvrđuje princip poverljivosti kao jedan od glavnih principa. Agencija za statistiku BiH distribuira statistike u skladu sa statističkim načelima Kodeksa prakse evropske statistike a posebno sa načelom statističke povjerljivosti.
7.2. Povjerljivost – postupanje sa podacima	U dokumentu „Pravilnik o zaštiti statističkih podataka u Agenciji za statistiku“ navedene su procedure za osiguranje povjerljivosti za vrijeme prikupljanja, obrade i diseminacije – što uključuje, protokole za osiguranje individualnih podataka kojima se ima pristup, pravila za definiranje povjerljivih ćelija u izlaznim tabelama i procedure za otkrivanje i prevenciju naknadnih razotkrivanja, kao i pristup mikropodacima za istraživačke namjene.
8. Politika diseminacije	
8.1. Kalendar objavljivanja	Krajem decembra svake godine BHAS objavljuje Kalendar objavljivanja sa preciznim datumom i vremenom objave statistika za narednu godinu.
8.2. Pristup kalendaru objavljivanja (link)	http://www.bhas.ba/statistickistandardi/KALENDAR_PUBLIKOVANJA_ba.pdf
8.3. Pristup korisnika	Princip da svi korisnici imaju jednak pristup statističkim podacima na nepristrasnoj osnovi utvrđen je u članu 8. stav 2. tačka h. , i članu 19. stav 2. Zakona o statistici BiH i BHAS ga u praksi dosljedno provodi.
9. Učestalost diseminacije podataka	Indeks potrošačkih cijena u BiH se diseminira na mjesečnoj osnovi.
10. Dostupnost i razumljivost	
10.1. Saopćenja	Mjesečna saopćenja o Indeksima potrošačkih cijena BiH kao i Tematski bilten su dostupni na web stranici Agencije za statistiku BiH.
10.2. Publikacije	/
10.3. Online baza podataka	Na web stranici Agencije za statistiku BiH se mogu pronaći sav saopćenja te tematski bilteni od 2005.godine do danas, dok je za period od 2005.-2010.godine moguće pronaći excel tabelu sa podacima.
10.4. Pristup mikro podacima	Nisu dostupni mikropodaci.
10.5. Drugo	/
10.6. Dokumentacija o metodologiji	Metodološki dokument: Indeksi potrošačkih cijena u BiH-Metodologija i rezultata i Upravljanje podacima.

10.7. Dokumentacija o kvalitetu	Izvršajti o kvalitetu CPI BIH za 2010.i 2014.godinu su dostupni na web stranici BHAS-a.
11. Upravljanje kvalitetom	
11.1. Osiguranje kvaliteta	BHAS slijedi preporuke o organizaciji i upravljanju kvalitetom date u Kodeksu prakse evropske statistike (CoP) i implementira smjernice date u Okviru za osiguranje kvaliteta evropskog statističkog sistema (QAF). Više, u vezi osiguranja kvaliteta, svih procedura koje koje opisuju politiku kvaliteta u BHAS-u se nalazi u dokumentu: Politika i mehanizmi upravljanja kvalitetom u BHAS-u: http://www.bhas.ba
11.2. Procjena kvaliteta	/
12. Relevantnost	
12.1. Korisničke potrebe	Ključni korisnici podataka iz statističkog istraživanja su: Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Direkcija za ekonomsko planiranje pri Vijeću Ministara BiH, Centralna banka BiH, Eurostat, Svjetska Banka, MMF, Statistički odsjek Ujedinjenih nacija (UNSD), ambasade i konzularna predstavništva stranih država. Korisnici ovih podataka su i poslovni subjekti-preduzeća, mediji i opća javnost. Interno se ovi podaci koriste u statistici nacionalnih računa za proizvodnju bruto domaćeg proizvoda.
12.2. Zadovoljstvo korisnika	CPI se koristi za nacionalne potrebe kao opća mjera inflacije te za usklađivanje plaća i zarada u skladu sa kolektivnim ugovorima, te penzija i socijalnih davanja. Također se koristi i za očuvanje vrijednosti kod ugovora s indeksnim klauzulama, omogućuje upoređivanje stope inflacije s drugim zemljama, omogućuje upoređivanje kretanja cijena unutar zemlje između pojedinih regiona i služi kao osnov za deflacioniranje pojedinih makroekonomskih agregata u statistici nacionalnih računa i u druge svrhe.
12.3. Kompletnost podataka	Stopa kompletosti podataka za P: R1=100%. Za ovu statistiku se izračunavaju svi ključni pokazatelji, koji se zahtijevaju prema međunarodnim standardima.
13. Tačnost i pouzdanost procjene	
13.1. Opća tačnost procjene	/
13.2. Greška uzorkovanja	/
13.3. Neuzoračka greška	Greška obuhvata: uzorak korišten za svrhu prikupljanja potrošačkih cijena nije slučajna; odabran je sa namjerom zadovoljavanja specifičnih ciljeva. Odabran je procedurom koja obuhvata 4 faze: izbor geografskog područja, izbor prodajnih mjesta, liste proizvoda i njihovih reprezentata. Korišten je osnovni princip kako bi se osigurala reprezentativnost modela potrošnje domaćinstava- u smislu obuhvata najčešće nabavljenih proizvoda, najposjećenijih prodajnih mjesta te najprodavanijih brendova, vrsta i količina. To je ciljani uzorak pa su greške obuhvata u potpunosti eliminirane. Liste aktivnih prodajnih mjesta, najprodavanijih proizvoda i robnih marki se redovno
14. Pravovremenost i tačnost objave	
14.1. Pravovremenost	Pravovremenost objave prvih rezultata: T+20. Potpuni set indeksa se objavljuje svakog mjeseca u prosjeku 20 dana nakon proteka referentnog perioda radi komplicirane procedure dostavljanja podataka između Zavoda i BHAS-a. Ne objavljujemo
14.2. Tačnost	Tačnost objave - objavljivanje za U: stopa tačnosti objave podataka iznosi $12/(12+0) = 1.0$ ili 100 %. Svih 12 rezultata mjesečnog istraživanja statistike cijena smo objavili na predviđeni datuma objave prema Kalendaru publikovanja. Tačnost objave - objavljivanje za P: T+0. Nema odstupanja između najavljenog i stvarnog datuma objave (prema Kalendaru objavljivanja), s tim da je objavljeni kalendar prilagođen mogućnostima brzine dostave i obrade podataka.
15. Usklađenost i uporedivost	
15.1. Uporedivost - geografska	Unatoč određenim razlikama u korištenim metodologijama među zemljama, CPI se može koristiti i za međunarodna poređenja stopa inflacije. Ipak se primarno koristi na nacionalnom nivou.
15.2. Vremenska uporedivost	Uporedivost za U: podaci o indeksima potrošačkih cijena se proizvode i objavljuju od 2005. godine u mjesečnoj dinamici. Dužina uporedivih vremenskih serija za P: podaci o indeksima potrošačkih cijena BiH se proizvode i objavljuju od 2005. godine u mjesečnoj dinamici. Dužina uporedivih vremenskih serija obzirom da se radi o mjesečnim vremenskim serijama iznosi $11 \times 12 = 132$ (mjeseci).

15.3. Usklađenost – cross domain	/
15.4. Usklađenost – interna	Indeksi cijena su strukturalno koherentni, viši nivoi agregacije se deriviraju iz detaljnih indeksa u skladu sa čvrsto utemeljenim procedurama.
16. Troškovi i opterećenje	Opterećenje jedinica izvještaja je zanemarivo, budući da je svo opterećenje na snimateljima koje financiraju i obezbjeđuju entitetski Zavodi. Dakle svi troškovi i opterećenje su na snimateljima i statističkim zavodima koji rade na pripremi upitnika i prikupljanju podataka.
17. Revizija podataka	
17.1. Revizija podataka - politika	Ne provodi se revizija podataka osim u slučaju grešaka u diseminaciji uzrokovanih značajnim metodološkim intervencijama.
17.2. Revizija podataka – praksa	Podaci o indeksima se mjesečno objavljuju kao finalni podaci za prethodni mjesec. Nisu predmet revizija.
18. Statistička obrada	
18.1. Izvor podataka	Veliki dio podataka se sakuplja lokalno- snimatelji dobijaju jasne specifikacije proizvoda od entitetskih Zavoda i Agencije, njihove COICOP kodove, te jedinice mjere. Koristeću unaprijed zadate specifikacije snimatelji biraju specifične proizvode, njihove marke i vrste te prikupljaju cijene u odabranim prodajnim mjestima. Pri tome koriste kriterij najprodavanijeg proizvoda u najposjećenijem prodajnom mjestu. Kako bi e osiguralo praćenje identičnog proizvoda u narednim mjesecima snimateljima je naloženo da unesu u upitnik unaprijed definirani set podataka o samom proizvodu kao i sve informacije o eventualnim zamjena ukoliko do njih dođe. Time se osigurava ispravno praćenje fluktuacije cijena između posmatranih perioda. CPI u BiH se prikuplja korištenjem liste koja se sastoji od oko 600 proizvoda. Svaki mjesec se prikupi približno 21 000 cijena, korištenjem unaprijed zadanog uzorka na 12 geografskih lokacija. Obuhvaćena je velika većina proizvoda i usluga koje domaćinstva nabavljaju i konzumiraju na teritoriju cijele država. Obuhvat proizvoda i usluga se godišnje revidira kako bi se održala reprezentativnost modela potrošnje domaćinstava. Cijene se sakupljaju u 12 gradova (Banja Luka, Bihać, Bijeljina, Brčko, Dobo, Istočno Sarajevo, Mostar, Prijedor, Sarajevo, Trebinje, Tuzla, Zenica) koji se ponderiraju njihovim gravitirajućim stanovništvom odnosno njihovim značajem za regiju kojoj pripadaju. Cijene koje su predmet promatranja jesu pune cijene sa kakvima se domaćinstva u BiH susreću prilikom pribavljanja proizvoda i usluga namijenjenih zadovoljavanju svojih potreba na ekonomskom teritoriju BiH. To su ujedno i cijene važeće na dan prikupljanja odnosno momenta kupovine uključujući PDV a isključujući eventualne subvencije. Te cijene uključuju i sva ne-diskriminatorska sniženja i popuste.
18.2. Učestalost prikupljanja podataka	Za svrhe izračunavanja indeksa potrošačkih cijena cijene se prikupljaju prema sljedećem kalendaru: - dva puta mjesečno, u prvoj i trećoj sedmici za poljoprivredne proizvode na tržnicama; - sve ostale cijene, u skladu sa EU Regulativama, se prikupljaju jedanput mjesečno (između 1. i 21. u mjesecu). Interval između snimanja se održava isti.
18.3. Prikupljanje podataka	Podaci se prikupljaju na terenu koristeći papirne upitnike, dok se manji dio cijena (uglavnom vezan za režijske izdatke) prikuplja centralno.

18.4. Validacija podataka	Prvu kontrolu prikupljenih podataka vrše sami snimatelji koji imaju obavezu da ispravno prikupe cijene proizvoda i usluga sa liste te da ispravno evidentiraju sve eventualne promjene marke, vrste ili količine proizvoda. Prilikom unosa podataka u za to namijenjenu aplikaciju u MS Access 2000 vrši se i automatska kontrola koja provjerava da li neka cijena nije unijeta, da li je neka cijena =0, te izračunava koeficijent varijacije u odnosu na prethodno unijetu cijenu odnosno baznu cijenu. Entiteski Zavodi, zatim po obradi podataka i izračunavanju indeksa, vrše kontrolu da li indeksi ispunjavaju očekivane zahtjeve u smislu njihova trenda kretanja te ih poredi sa informacijama dobijenim iz drugih izvora kako bi se utvrdila njihova konzistentnost. Dok entiteski Zavodi vrše logičku kontrolu podataka iz različitih gradova relevantnog entiteta, BHAS vrši kontrolu konzistentnosti podataka dobijenih iz dva entiteta te Brčko distrikta. Pojava grešaka mjerenja se može dogoditi samo u stadiju prikupljanja ili unosa podataka. Osoblje Zavoda i BHAS-a je u stalnom kontaktu sa snimateljima za davanje uputstava i metodoloških nedoumica. Ukoliko se ipak otkrije greška u podacima, direktno se kontaktira snimatelj koji ponovo obilazi mjesto sakupljanja upitne cijene te se ona validira ili korigira i u njegovim registrima i u aplikaciju kako bise osigurala dalja uporedivost i analiza podataka. Sve eventualne greške se eliminiraju prije same obrade podataka pa nema potrebe za daljim revizijama.
18.5. Kompilacija podataka	Izračunavanje indeksa cijena započinje izračunom elementarnog indeksa (indeksa na nivou konkretnog proizvoda) na nivou pojedinačnog grada primjenom geometrijske sredine. Agregirani indeksi se potom izračunavaju primjenom formule Laspeyers-ovog tipa koja kreće od indeksa reprezentativne stavke na nivou entiteta sve do općeg indeksa na nivou BiH. Za izračun se koriste dvije vrste pondera: ponderi stanovništva (horizontalni) i ponderi potrošnje (vertikalni). Ponderi koji se koriste za izračun CPI BIH predstavljaju učešća odnosno relativni značaj odabranog proizvoda ili usluge u ukupnoj potrošnji domaćinstava sa ekonomskog teritorija BiH. Koriste se za izračunavanje ponderiranih prosjeka elementarnih indeksa. Vezani su za podatke o broju stanovnika određenog područja te prosječnoj potrošnji domaćinstava. Svi navedeni podaci za pondere dobijaju se iz Ankete o potrošnji domaćinstava koja se provodi svake četiri godine.
18.6. Prilagodavanje	Ne koriste se statistički postupci za podešavanje serije (metode desezoniranja).
18.7. Sezonsko prilagodavanje	Ne vrši se sezonsko prilagodavanje.
19. Komentar	/